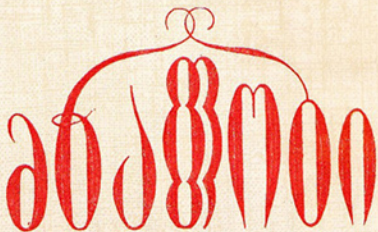

1937
4/17

№ 8-9

1927

„მემარცხენი ბა“. ქართულ ხელოვნების მემარცხენე ფრონტის ორგანო.

ფუტურისმის ესთეტიური სახე დინამიზმით, წარსულის უარყოფით და ურბანისტულ—ქალაქური თვისებებით ხასიათდება. ეს თვისებანი ახასიათებს სოციალური გარდაქმნის პროცესსაც. ამიტომ იმპერიალისტურ ტენდენციის ნიადაგზე აღმოცენებული ფუტურისმი რევოლიუციის პირობებსაც შეეფუძრუსეთში მემარცხენე ფრონტის წარმომადგენლებმა საკმაოდ გარკვეული პოლიტიკური ხაზი აიღეს და ლიტერატურაში ახალი ყოფისა და რევოლიუციის პათოსის ელემენტები შემოიტანეს. ჩვენში მემარცხენეობის სახელით მხოლოდ ამ ორგანოს საშუალებით გამოდის ყოფილი ფუტურისტული გაერთიანება. მემარცხენე ხელოვნების ქვეშ ორგანო გულისხმობს „ცხოვრების აღმშენებლობით პრინციპების გამოართვივებასა და თანამედროვე ადამიანის გაგების ჩამოყალიბებას“. ის გადაჭრით აღიარებს, რომ მისი მიზანია ახალი საზოგადოებრიობის და საბჭოთა საქართველოს მასალური სპეციფიკის შეგრძობა.

ფურცლის ასეთი ხაზი სწორია და მისაღები. აქ სიხანს ორი გარემოება: დატოვება ძველი ფუტურისტული უკიდურესობის და დაახლოვება საბჭოთა სინამდვილესთან. ეს ხაზი თავიდან ბოლომდე გაჭარბებული ფურცალში. ამ რიგად „მემარცხენეობა“ ახალგაზრდა ლიტერატორთა სამწერლო გარდაქმნის ერთი მთავარი საფეხურია.

ამ გარდაქმნის საფეხურში. ისე, როგორც ყოველთვის ასეთი ლიტერატურულ ატმოსფეროს დროს, ადგილი აქვს ცალი თვლით ძველი ტრადიციებისაკენ ცქერას, მეორეთი ახალი გზების ძიებას. ბესარიონ კლენტის საპროგრამო წერილი „მემარცხენეობის საზღვრები“ ასეთ ლიტერატურულ დოკუმენტს წარმოადგენს. ის საესებით სწორად უშენს თავის არგუმენტაციას დეკადენტურ—სიმეოლისტური მიმართულების წინააღმდეგ, აყენებს ლო-

ზუნგს, „არავითარი დაბრუნება, არავითარი რესტავრაცია“, მაგრამ საჭიროთ მიანხია განმარტოს, თუ რატომ იბრძვიან ისინი „ფორმალური და არა თემატიური რევოლიუციისათვის“. ავტორი გვიმტკიცებს, რომ სოციალისტური და კაპიტალისტური კულტურა ერთსა და იმავე ნივთობრივ საფუძველზე შეიქმნა. ამიტომ ახალი ხელოვნების გზა რეკონსტრუქცია, ფორმალური რევოლიუცია არსებულ თემაკის საფუძველზე. ეს არ არის სწორი შეხედულება. სოციალისტური და კაპიტალისტური კულტურის ნივთობრივი მასალა ერთგვარია, მაგრამ კულტურის უშუალო საფუძველი არ არის „ნივთობრივი სამყარო“. გ. კლენხანოვი ებრძოდა მარქსისტულ სოციალოგიის ისეთ დამახინჯებას, რომელიც ნივთიერი კულტურის უშუალო ნაყოფად მიიჩნედა ხულიერი კულტურის ფენომენებს. მართალია სოციალასტური და კაპიტალისტური კულტურის მატერიალური ბაზა ერთგვარია, მაგრამ მისი სოციალური გამოყენება, მისი ნიადაგზე საზოგადოებრივი ურთიერთობის, იდეოლოგიის და ფსიქოლოგიის დიამეტრალური სხვაობაა. ამ სხვაობაშია ამ ორი კულტურის თემიკის ძირები. ამანია მათი წინაარსის და ფორმის სხვაობაც. ვიდრე ეს არ იქნება გათვალისწინებული, მანამდე მემარცხენე ფრონტელების ფორმალური რევოლიუცია ვერ მოგვეცემს ჭეშმარიტ რევოლიუციონურ შეპოქმედებას.

ამ დებულების სისწორეს გვიმტკიცებს „მემარცხენეობაში“ მოთავსებული პოეტური მასალა. იქ ვხვდებით ერთი მხრივ თემატიურ სიხელსაც და მეორე მხრივ თემატიურ უკან დაბრუნებას და ფუტურისტული ტენდენციების მექვიდრობის სიძლიერეს.

შ. ალხაზიშვილის ლექსი „მანხაი მანხაი“ უფრო მეტად, „თემატიური რევოლიუციის“ შედეგია, ვიდრე ფორმალურის. თემა და წინაარსი რევოლუ-

უციონურია, ფორმა და კონსტრუქცია ვერ ჩაითვლება მემარცხენე ფრონტის დიდ მიღწევად. მ. აბულაძე უკან ხელვისაგან ვერ არის განთავისუფლებული.

„სველა გვაყრია ნაბადივით ყოველი მხრიდან შორს მთაწმინდაზე დაკაწრულებს დაიწყოთ ფიქრებს“.

აქ პესნიზმია და სანტიმენტალური განცდა მთაწმინდის ტრადიციით. ცხოვრება მთაწმინდისაკენ ზაქესის მოტორით მივგაქანებს და გზაზე ანტენების ანძებს შეგვახვედრებს, რომლებიც იღებს ჩინეთის ხალხის რევოლუციონურ ბრძოლის ცნობებს.

ან კიდევ:

„არაფერს არ ვგრძნობ ყველაფერი ფეხებზე შეიძია, ჩემს წინ ამართულ საქართველოს მორცხვი სხეული, ოხ, როგორ მიწადა სიბრაზისგან გამოვლადრო მისი მუცელი რომ მე დამბადა უტიფარი და საძაველი“.

საბჭოთა თანამედროვეობას აღმშენებლობით გატაცებას და მომავლისათვის გიგანტიურ ძეგლთა შენებას ვერ გამოხატავს პოეტი, რომელსაც „ყველაფერი ფეხებზე ჰყიდა“.

დავ. ვაჩეჩილაძე კარგად განიცდის „ზელიმზანს“. ლექსი კარგია, მაგრამ ესტე არ მოწმობს ახალი ადამიანის განცდას. არც ნიკ. შენგელაიას („მონადირე“, „მზის ჩასვლა“). სიმონ ჩიქოვანის („წვიმების ქვეშ“ მიძღვნა ნ. ბაჩათაშვილს) არ უახლოვდება საბჭოთა საქართველოს მასალებრივ სპეციფიკას და ახალი ადამიანის განცდას.

ამ მხრივ ერთგვარი წინააღმდეგობა არის საპროგრამო წერილებსა და შემოქმედების შორის. ეს ბუნებრივიც არის. პროგრამულად უფრო ადვილია მისვლა თანამედროვეობასთან, შემოქმედებით ეს გაცილებით ძნელია. მაგრამ პროგრამულ მისვლაშია ცრის დი-

რებულება, ეს პირველი საფეხურია, შემოქმედება მეორე საფეხურად აიპართება. ამას გარდა, მემარცხენე ფრონტელებმა ამ ახალი გამოცვლით თუ საესებით ახლო ვერ მივიდნენ თანამედროვეობასთან, ყოველ შემთხვევაში დაიბერტყენ „ზაუბნიკური“ გადაძალაშება, გაუგებარ სიტყვათა საეჭვო ღირებულებით კონსტრუქციები და დაიწყენ ძიება რითმის და მასალის, გადაიხარენ ხალხურ თემატისაკენ (ნ. ჩაჩავას „თოვლების სიმღერა“). ნაწილობრივ მოახერხეს რეგულიაციონურ თემის აღება („მანხაი მანხაი“, „ლაპარაკი შოფერთან“ და სხვ.)

ამ მხრივ „მემარცხენეობა“ ნაბიჯია წინ. მეტია თემატური სიახლე, თანადროულობა, ფორმის სისადავე და სიმახვილეც.

მემარცხენე ფრონტელები ერთად ერთ მეტოქეთ სთვლიან ან უკეთ ვრძნობენ პროლეტარულ მწერლობას. მათ შორის ბრძოლაა მემარცხენეობისათვის. ამიტომ ეურნალის მწვავე და ზედმეტად მკაცრი პოლემიკური კილო „პროლეტარული მწერლობის“ გაჩრევის დროს, თითქოს ააშკარაებდნენ ამ უკანასკნელთა სიძლიერეს. სუსტებს რად დასჭირდებოდა ასეთი ძლიერი დაშრობა. უმჯობესი იქნებოდა ამ ორ ახალგაზრდა და მემარცხენე მწერალთა ჯგუფს შორის მეტი სერიოზული და პრინციპიალური დავა სწარმოებდეს, ვიდრე ამა თუ იმ წებით თუ უნებლიეთ ნაკლის გაზვიადება. მაგრამ ჯგუფურ ბრძოლას ზედმეტი ცეცხლი არ მოაქვდა.

საერთოდ ეურნალის მხატვრულ-ტექნიკური მხარე დადებით შთაბეჭდილებას სტოვებს. მას ეტყობა კულტურა და სისტემა. ის ეხება, როგორც აქტიურ საღისეურო პრობლემებს, ისე მიმდინარე სამხატვრო ცხოვრების საკითხებსაც ბიბლიოგრაფიისა და რეცენზიის განყოფილების სიმდიდრით.

ბ. ა.